

vacklade till och blev blök. Hans egen kung ändrade inte en min, han frågade lugnt vad som hänt. Drambala som trodde att all ändå var förlorat, berättade exakt hur det gått till.
Till hans häpnad blev hans hänsken inte det minsta arg, tvärsm, han strålade. "Du ser nå?" höjade han triumferande. "Min hänskö- tav lugnar aldrig!"
Så kom det sig att denne kung, vann vadet och hans grante för- lorade sitt rike. Hätskötaren Drambala blev inte straffad, han fick istället löneförhöjning och möttes med respect. Han återvände till sina hästar och all hade säkert förtroende som förr om det inte inträffat något mycket sällsamt.

En råbock uppenbarade sig en dag på den äng där den döda hästen låg kvar. Böcken trappade fram till kadavret, gick tre meter runt hästkroppen, lade sig ned och började slicka sletet där hästarn skurits ut. Efter en stund reste sig böcken och gick sin väg. Följande dag var den tillbaka och hela proceduren upprepades. Dag efter dag hände samma sak. Sletet började läka. Efter en tid reste sig Melong Dongar. Han hade blivit frisk. När hätskötaren såg vad som hänt blev han så uppremd att han skyddade till sletet för att meddela den glada nyheten.

Till hans förvåning blev kungen inte alls glad att se honom. "Du här är det", förklarade kungen. "Om det går bra för hästen kan det inte gå bra för dig! Om det däremot går bra för dig kan det omöjligt gå bra för hästen. Om den lämnar ängen bör du följa efter och se vart den tar vägen."

Kungens ord var förbryllande. Vid smedde han oerhålligt "bäst att avvakta", tänkte Drambala och hoppades i sitt stilla sinne att ingenting skulle hända. Det gick en tid. Hästen Melong Dongar gick som vanligt på bete och Drambala hade nästan glömt bort allsmans då råbocken en vacker dag kom tillbaka. Den trappade fram till Melong Dongar, hästen frustade till, kastade med munnen och trampade oroligt på stället. Plösligt satte båda djuren av i galopp.

58

Boktips: Folksagor från Tibet

VAD SKA VI MED tibetanska folksagor till? Man bör skilja på konstsa- gor och folksagor. De förstnämnda har en namngiven författare som använder sig av klassiska sagoelement som fantastiska under och förvandlingar, prinsar och prinsessor, i sina ofta litterärt utformade berättelser. Folksagans berättarstil är mera rakt på sak. Den ger sig inte in på analyser. Ond – god, ful – vacker räcker gott som karaktärisering av personer och miljö. Kanske är folksagan en produkt av vårt kollektiva undermedvetande med arkaiska rötter, tabun och ritualer kopplade till för länge sedan övergivna seder och hedersbegrepp.

Ibland gömmer sagan nämligen ett korn av sanning.

FRAM TILL VÅRA dagar då film och TV tagit över sagoberättarens roll, har sagor trade- rats, de har muntligen överförts från en generation till nästa. Likt sandkornet i musslan som vaggad av havet med tiden fått en mantel av pärlemor, har kärnan av sanning genom återberättandets "viska- lek" omtolkats gång på gång för att till slut falla ut som en skimrande sagopäråla.

Uttolkaren kan vara en god berättare, begåvad med poetisk fantasi, men begrän- sas samtidigt av sin personlighet och kultu-

rella bakgrund. Sagan formas alltid i en social och religiös kontext. Utöver en buddhistisk livssyn med stor respekt för allt levande, visar den tibetanska folksagan på en handfast och ofta burdus humor, utvecklad i ett liv på fysiskt tuffa villkor. Ett annat framträdande drag är kvinnans rela- tivt starka ställning i familjehierarkin.

DET HETER JU att folksagan vandrar, men benen tillhör en mänsklig varelse. Att sagan, längs sina färder på vår jord, utan svårighet byter språk skvallrar om flytande gränser mellan civilisationerna. Det multi- kulturella samhället är inte vår tids uppfin- ning – eller problem om vi hellre ser det så.

Det här gäller också det tibetanska hög- landet – ett område omgärdat av oöverstig- liga berg. Kanske var det gamla Tibet trots allt inte så isolerat som man gärna vill tro? Det är ett vedertaget faktum att buddhismen importerades från Indien. Folksagorna å sin sida vittnar om kontakter på ännu större avstånd, ofta förvånansvärt långt borta.

Det är denna universalitet som jag finner fascinerande hos folksagan. Samtidigt som sagorna genom muntlig tradering färgats av berättarens hemvist och personlighet, vittnar de om ett större sammanhang.

JAG HAR VALT ut de femton sagor som ingår i "Folksagor från Tibet" för att ge en så varierad bild som möjligt av den tibetanska sagokatten. Det har också roat mig att på privatdetektivens sätt spåra sagornas ursprung och sammanhang. Denna upp- täcktsfärd i sagornas värld har skänkt mig många personliga "aha-upplevelser", som jag med glädje delar med mig av i de inle- dande kommentarer som föregår varje saga. Jag pretenderar inte på vetenskaplig exakthet eller någon slutgiltig sanning, därtill saknar jag kompetens. Var och en läsare är fri att dra sina egna slutsatser. Det är bra om så sker. Jag tror att sagor kan ge impulser och tankar långt utöver: "Snipp, snapp, snut – så var den sagan slut!"

Veronica Leo

För att köpa boken, sätt in 185 kr på PlusGiro-konto 63 61 83-6 och notera att du vill köpa "Folksagor från Tibet". Glöm inte att ange din adress. Skicka också gärna ett mejl till stk@tibet.se för att bekräfta köpet eller ring 08-643 01 83 och lämna meddelande.